

GDJE SU ŽENE U VLADAMA?

ZASTUPLJENOST I REPREZENTATIVNOST ŽENA I MUŠKARACA U IZVRŠNOJ VLASTI U BIH

Sarajevski otvoreni centar

Bosna i Hercegovina

Sarajevo, juni, 2015.

ISSN 2303-6079

www.soc.ba

Sadržaj

1. UVOD	2
1.1. Pitanje reprezentativnosti u izvršnoj vlasti	2
1.2. Formiranje izvršne vlasti u BiH	3
2. DEFINIRANJE PROBLEMA – IZVRŠNA VLAST I MJERE ZA OSTVARIVANJE PUNE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	4
2.1. Šta je to izvršna vlast u BiH?	4
2.2. Trenutni pristup – povećanje ponude	5
2.3. Moguće rješenje – povećanje potražnje	8
3. PRIJEDLOG ZA RJEŠENJE PROBLEMA: REGULACIJA KVOTE ZA MANJE ZASTUPLJENI SPOL U IZVRŠNOJ VLASTI	10
3.1. Vijeće ministara BiH	12
3.2. Vlada Federacije BiH	12
3.3. Vlada Republike Srpske	13
3.4. Vlade kantona	13
3.5. Jedinice lokalne samouprave	14
3.5.1. Lokalna samouprava u Federaciji BiH	14
3.5.2. Lokalna samouprava u Republici Srpskoj	15
3.5.3. Brčko distrikt	15
4. UMJESTO ZAKLJUČKA	16
Literatura i korišteni izvori	17
Prilozi	18

 SARAJEVSKI
OTVORENI
CENTAR

 HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
BOSNA I
HERCEGOVINA

1. UVOD

Žene su tradicionalno podzastupljene u vladama u Bosni i Hercegovini i imenovanje ni u jednoj vladi u BiH, od njih 14 (Vijeće ministara BiH, entitetske, kantonalne i Vlada Brčko distrikta BiH), do danas nije izvršeno na način da je ispunjen cilj iz člana 20 Zakona o ravnopravnosti spolova BiH – prečišćeni tekst (*Službene novine BiH*, broj: 32/10). U trenutnom sazivu Vijeća ministara BiH, imenovane su dvije žene, u Vladi Federacije Bosne i Hercegovine imenovane su četiri žene, dok je u Vladi Republike Srpske imenovana premijerka i tri ministrice. U vladama kantona, nijedna žena nije imenovana za premijerku kantonalne vlade, dok je zastupljenost ministrice u kantonalnim vladama iznosila 17,5%¹ (broj ministrice varira od 0% do 25%, u ovisnosti od kantona). **Najdrastičniji primjer je Vlada Zeničko – dobojskog kantona, u kojoj nije imenovana ni jedna žena.**

1.1. Pitanje reprezentativnosti u izvršnoj vlasti

Zahtjevi da svi oblici i nivoi vlasti budu reprezentativni, u odnosu na strukturu biračkog tijela, su legitimni. Građani i građanke očekuju da sve grupe u društvu imaju uticaj na procese donošenja odluka, bilo da te grupe dijele neke zajedničke osobine, kao što su: etnička pripadnost, boja kože, rasa, spol i slično, ili da imaju isto geografsko porijeklo. U kontekstu ravnopravnosti spolova, očekivanje u vezi s reprezentativnošću se odnosi na ideju **kritične mase kod koje se podrazumijeva da postoji odgovarajući (kritičan) broj žena na mjestima odlučivanja, koje bi bile u mogućnosti da predstavljaju interese žena kao grupe.**

Ideja kritične mase, prvi put se pojavljuje u odnosu na zastupljenost žena kao tradicionalno podzastupljene spolne grupe u zakonodavnim tijelima. Ona se zasniva na pretpostavci da, kako broj žena u zakonodavnim tijelima raste, tako će one biti u boljem položaju da formiraju strateške koalicije jedne s drugima.

Iako su brojni autori osporavali ovu ideju, uključujući i Drude Dahlerup,² jednu od kreatorki ove ideje o očekivanju ravnopravne zastupljenosti žena i muškaraca u svim procesima donošenja ključnih društvenih odluka, ona je postala jedno od osnovnih usmjerenja mnogih organizacija.

Globalno, prvi dokumenti u kojima se govori o ideji kritične mase su **Pekinska deklaracija i Platforma za akciju**,³ unutar kojih je 1995. godine utvrđen **cilj od 30% žena na mjestima odlučivanja**. Izmjenama i dopunama **Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH** iz 2009. godine, utvrđen je još ambiciozniji **cilj od 40%**.⁴ Cilj od 40% žena na mjestima odlučivanja, predstavlja i cilj koji je utvrđen na nivou Vijeća Evrope u *Preporuci (2003)*⁵ Odbora ministara Vijeća Evrope.

1 Podaci prikupljeni putem zvaničnih web prezentacija kantonalnih vlada, koje su formirane do aprila 2015. godine, dakle bez vlada Hercegovačko-neretvanskog, Srednjobosanskog i Kantona 10.

2 Dahlerup, D. Using Quota's to Increase Women's Political Representation, u: Karam, A. (ur) (2002) Women in Parliaments: Beyond Numbers, Stockholm: International IDEA.

3 Pekinska deklaracija i Platforma za akciju, Četvrta svjetska konferencija o ženama <dostupno na: <http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/04-PEKINSKA-DEKLARACIJA-kb.pdf> >

4 Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH – član 20, prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" br. 32/10)

5 Preporuka REC(2003)3 Odbora ministara državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju <dostupno na: <http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/CM->

Član 20 (Zakon o ravnopravnosti spolova BiH - prečišćeni tekst Službene novine BiH, broj 32/10)

(1) Državna tijela na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, osigurati će i promovirati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ova obaveza postoji i za sve ovlaštene predlagače prilikom izbora predstavnika i delegacija u međunarodnim organizacijama i tijelima.

(2) Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu 40% u tijelima iz stava (1) ovog člana.

(3) Diskriminacijom po osnovu spola smatra se situacija kada ne postoji ravnopravna zastupljenost iz stava (2) ovog člana.

(4) Tijela iz stava (1) ovog člana u cilju ostvarivanja ravnopravne zastupljenosti spolova i otklanjanja diskriminacije dužna su donositi posebne mjere propisane članom 8 ovog Zakona.

U fokusu većine analiza o prisustvu žena na mjestima odlučivanja jeste zastupljenost žena u zakonodavnim tijelima. Autori/ce ovakvih analiza, u posljednjoj deceniji se bave uticajem koje izabrane žene imaju na donošenje odluka, koje su u interesu žena kao grupe, odnosno uticajem zastupnica na zakone i politike, koji mogu poboljšati položaj žena kao grupe.

Pored zakonodavnih tijela, u dijelu analiza, autori/ce se bave institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova, te njihovim uticajem pri provođenju politika za ravnopravnost spolova na različitim nivoima. Kadribašić⁶ je za područje BiH, pronašao i dokaze da je čak i sa dosadašnjom zastupljenošću, uticaj žena u zakonodavnim tijelima već vidljiv.

Međutim, analize o uticaju žena u izvršnoj vlasti, odnosno u vladama, u čijem sastavu su bile žene, nikada nisu urađene.

1.2. Formiranje izvršne vlasti u BiH

Proces formiranja vlasti na svim nivoima, nakon izbora je dugotrajan i iscrpljujući proces. Nakon Općih izbora 2014. godine, sam proces političkog dogovora oko sastava Vijeća ministara BiH, entitetskih vlada (posebno Vlade FBiH), te kantonalnih vlada, trajao je skoro šest mjeseci. Glavni kamen spoticanja za političke partije, koje čine koalicije na različitim nivoima, jeste pitanje raspodjele pozicija u izvršnoj vlasti. Fokus u političkim partijama je na međusobnoj raspodjeli pozicija u izvršnoj vlasti, pri čemu pitanje ravnopravne zastupljenosti osoba muškog i ženskog spola, nije pitanje kojem se posvećuje dovoljna pažnja.

Članom 20 Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, utvrđen je cilj od 40% zastupljenosti žena na mjestima odlučivanja, uključujući i tijela izvršne vlasti. Ukoliko ovaj cilj ne može biti ispunjen, u istom Zakonu je utvrđena obaveza poduzimanja posebnih mjera u skladu sa članom 8 Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, ali i u skladu sa svim međunarodnim mehanizmima ljudskih prava. Mjere se uvode privremeno radi ostvarivanja stvarne (*de facto*) ravnopravnosti spolova, odnosno u ovom slučaju radi postizanja cilja od 40%. Odsutnost žena u vladama, koje bi u političkom sistemu BiH imale itekako značajan (ako ne i najznačajniji) uticaj na procese donošenja odluka, godinama se problematizira, međutim do sada nisu uspostavljeni mehanizmi kako bi se stanje unaprijedilo.

U ovoj studiji, nastoji se analizirati značaj izvršne vlasti u ustavnom i političkom sistemu Bosne i Hercegovine, razmatraju se mogući modeli postizanja ravnopravne zastupljenosti, te se analizira mogući uticaj kvota na sastav vlada, kao i mogući pristup za postizanje ciljeva utvrđenih Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH.

2. DEFINIRANJE PROBLEMA – IZVRŠNA VLAST I MJERE ZA OSTVARIVANJE PUNE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

2.1. Šta je to izvršna vlast u BiH?

Vlast u Bosni i Hercegovini je podijeljena između zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, budući da je princip podjele vlasti jedan od osnovnih principa svih ustava (npr. Ustav Bosne i Hercegovine, članovi IV i V). Izvršnu vlast u BiH čine Vijeće ministara BiH, Vlada Republike Srpske, Vlada Federacije BiH, vlade kantona i Vlada Brčko distrikta BiH. Izvršna vlast, odnosno vlada, je državni kolegijalni organ koji čine ministri/ce koji su, po pravilu, na čelu pojedinih resora (ministarstava). U parlamentarnim sistemima, vlade su se razvile u značajno tijelo i najčešće su nosioci cjelokupne izvršne vlasti.

Članovi/nice izvršne vlasti se ne biraju direktno, već su imenovani/ne od zakonodavnih tijela i u pravilu unutar zakonodavnih tijela se mogu donijeti odluke da se članovi/nice izvršne vlasti razriješe dužnosti. U skladu s ustavima, pripadnici/ce izvršne vlasti provode politike i odluke koje se donose u okviru zakonodavne vlasti, te su dužni izvještavati članove/nice zakonodavnih tijela o rezultatima svog rada.

Iako je legitimitet za predstavljanje građana i građanki u rukama izabраниh zastupnika/ca, članovi/nice izvršne vlasti predstavljaju onaj dio vlasti, koji ima daleko veći uticaj. U okviru zakonodavnih tijela odobrava se budžet nadležnih institucija, **ali realizacija sredstava je najčešće u nadležnosti ministarstava, koje čine izvršnu vlast.** Zakonodavna tijela vrše nadzor nad utroškom budžeta, kao i nad samim radom ministarstava, ali na nivou provođenja politika, izvršna vlast je itekako samostalna.

Dok je zakonodavna vlast tradicionalno najbitniji segment vlasti, opća tendencija u savremenom razvoju političkih sistema jeste jačanje položaja, uloge i moći izvršne vlasti. U većini zemalja, pa tako i u BiH, izvršna vlast je gotovo u cijelosti preuzela političku i zakonodavnu inicijativu. Zakonima i drugim aktima, zakonodavna vlast sve češće delegira dio svojih zakonodavnih ovlaštenja na izvršnu vlast da kroz donošenje podzakonskih akata regulira određene oblasti.

Upravo razumijevanje ovih tendencija, a posebno jačanje izvršne vlasti, veoma je značajno za očekivanja u oblasti ravnopravnosti spolova. **Razumijevanje uloge koju izvršna vlast ima u BiH, može nam pomoći da shvatimo zašto se očekivane promjene, kada je riječ o ravnopravnosti spolova, ne dešavaju, iako je primjetan porast žena u zakonodavnoj vlasti.**

Međutim, potpuno razumijevanje djelovanja izvršne vlasti nije moguće, jer ne postoji dovoljno istraživanja koja bi omogućila uvid u političke procese koji se dešavaju, kada je riječ o donošenju odluka različitih vlada. Dok su zakonodavna tijela u

BiH već dostigla zavidan nivo transparentnosti u djelovanju, posebno kada je riječ o javnosti rada, proces donošenja odluka u izvršnoj vlasti nije vidljiv i dostupan široj i stručnoj javnosti.

Ono što se već može zaključiti jeste da i ona formalna pravila koja postoje nisu ključna za donošenje odluka, pa čak i kada je riječ o predlaganju sastava vlada. Iako je opće pravilo da mandatar/ka predlaže članove/nice drugih ministarstava, u stvarnosti ta odluka ovisi o brojnim drugim faktorima, koji su rijetko dostupni u pisanoj formi i najčešće ovisi o procesima političkih pregovora između različitih partija, koje čine poziciju. Kako ova pravila nisu dostupna, nije moguće ni analizirati razloge zašto žene nisu dovoljno zastupljene u procesima političkih dogovora oko sastava vlada.

Ovo nas dovodi i odgovora na pitanje zašto se ne ispunjava očekivanje da u zakonodavnoj vlasti, gdje se broj žena povećava, djeluju kao korektivni mehanizam u slučaju da predloženi sastav vlade ne vodi ka ostvarenju cilja iz Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH. Zastupnici/ce u zakonodavnoj vlasti, u većini slučajeva samo formalno odobravaju politički dogovor koji je postignut između političkih stranka iz kojih dolaze. Ukoliko te političke partije imaju dovoljan broj zastupnika/ca da potvrde imenovanje vlade, u pravilu ništa neće zaustaviti proces odobravanja vlada od strane zakonodavnih tijela. Uzmemo li u obzir teoriju „kritične mase“ - o određenom procentu koji je potreban da ta grupa djeluje zajednički i predstavlja njene interese, u slučaju zahtjeva o imenovanju vlade koju čine najmanje 40% osoba oba spola, morali bismo govoriti o zakonodavnom tijelu kod kojeg je u strankama, koje čine poziciju, ovaj procenat osiguran. Mi danas ne možemo govoriti da li bi žene u takvoj situaciji zaista djelovale zajednički, budući da takvo zakonodavno tijelo u BiH nikada nije postojalo, međutim i u takvoj situaciji, upitno je koji identitet bi kod izabranih zastupnica prevagnuo, onaj politički, ili onaj spolni.

2.2. Trenutni pristup – povećanje ponude

Politika je igra interesa koja je bazirana na pravilima ponude i potražnje. Političke partije koje ponude političke programe koje većina biračkog tijela očekuje, uvijek imaju bolju potražnju na izborima, odnosno bolje rezultate na izborima i veće šanse da dobiju što veći broj glasova. Isto tako, prilikom internog odlučivanja unutar političkih partija o tome ko će predstavljati političke programe u javnosti, odluke se u pravilu donose u odnosu na ono što u političkim partijama pretpostavljaju da su očekivanja unutar biračkog tijela. Konačno, i, kada je riječ o imenovanju izvršne vlasti, vrijede pravila ponude i potražnje.

U političkim partijama, koje mogu osigurati većinu u zakonodavnom tijelu, imaju priliku kreirati koalicije i predložiti sastav izvršne vlasti. Kod predlaganja mandatar/rki i ministara/rica, u pravilu u političkim partijama uzimaju u razmatranje samo vlastiti kadar, odnosno biraju osobe za koje smatraju da će najkvalitetnije provoditi politiku koja je u skladu s partijskim ciljevima. Budući da su u pravilu ograničeni samo na osobe iz svojih političkih redova, njihova ponuda je značajno sužena, jer nisu u prilici predlagati osobe za koje smatraju da su najstručnije za određeni resor.

Između ove dvije krajnosti, u ovoj igri interesa zasigurno se događaju i brojni drugi procesi i rezultat nekada ovisi i o pukoj sreći, ali primjena pravila ponude i potražnje, može nam pomoći da ove kompleksne i često, od očiju javnosti skrivene procese, pojednostavimo.

Ukoliko političke partije ne bi bile ograničene samo na svoje članstvo, jasno je da bi u BiH bilo dovoljno stručnih žena da preuzmu svaki resor u svih 14 vlada. Žene su u posljednjih deset godina obrazovaniji spol.⁷ Od ukupnog broja diplomiranih, svake godine je preko 60% studentica, a ako se ovakav trend nastavi, broj žena i muškaraca doktoranata će biti identičan 2017. godine.⁸ Veći je broj žena i u pravosudnom sektoru, kao i na mjestima predsjednica sudova i glavnih tužiteljica.⁹ Stoga je jasno da potencijal stručnih osoba, koje nisu politički aktivne, ostaje neiskorišten, što je u kontekstu BiH izražajnije i više na štetu žena.

Čak i unutar političkih partija, broj žena je relativno visok i kreće se od 33%, pa navise, uključujući i mjesta odlučivanja unutar partija.¹⁰ Međutim, ostaje neistraženo koliko su žene, koje su politički aktivne, imale priliku steći političko iskustvo za koje se u strankama smatra da je neophodno imati da bi bile predložene za mjesta odlučivanja.

Na potrebi ulaganja u **unapređenje mogućnosti žena za izgradnju političke karijere, baziran je pristup afirmativnih mjera**¹¹ u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine. Njime se teži povećati ponuda stručnih i politički iskusnih žena, koje kroz kvote za liste kandidata i kroz iskustvo, koje steknu u zakonodavnim tijelima, trebaju povećati svoje šanse da će biti imenovane u saziv izvršne vlasti.

Figura br. 1: Prikaz trenutnog pristupa u BiH

Kada je riječ o trenutnom institucionalnom pristupu za povećanje zastupljenosti žena u izvršnoj vlasti, postojeće kvote u Izbornom zakonu u BiH – prečišćeni tekst (*Službene novine BiH*, broj 18/13), mogu se smatrati načinom na koji se može postići povećanje ponude „politički iskusnih“ kandidatkinja. U skladu s brojnim analizama,

7 Žene i muškarci u Bosni i Hercegovini, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2013.

8 Ibid.

9 Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Godišnji izvještaj za 2013. godinu

10 Kadribašić A. (2013) Kritička analiza nivoa suštinske zastupljenosti žena postignutog kvotama, Sarajevo: Fond otvoreno društvo BiH.

11 U skladu s članom 8 Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, afirmativne mjere su definirane kao: "... posebne mjere se uvode privremeno radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti spolova i ne smatraju se diskriminacijom, uključujući norme, kriterije ili prakse koje je moguće objektivno opravdati legitimnim ciljem, a moraju biti proporcionalne, primjerene i nužne".

zakonodavni pristup u reguliranju ove kvote predstavlja jedno od najnaprednijih rješenja u komparativnom pravu. Zaista, kvote su dovele do povećanja zastupljenosti žena u zakonodavnim tijelima.

Iako nije zahvalno govoriti o pitanju procentualne zastupljenosti žena i muškaraca, činjenica je da je, prije uvođenja postojeće kvote 1998. godine, **u Parlamentarnoj skupštini BiH bilo 2% zastupnica, u Narodnoj skupštini Republike Srpske 2,4%, a u Parlamentu FBiH 5%.**

Ova kvota zasnovana je na sljedećoj premisi: povećanje broja žena na listama kandidata, uključujući i minimalno drugo, peto, osmo itd. mjesto, dovodi do promjene svijesti o ženama kao mogućim zastupnicama i povećava šansu da žene budu izabrane. Zastupnice, koje budu izabrane, za vrijeme svog mandata će steći značajno političko iskustvo, te će se time povećati broj kvalitetnih političarki, koje će budući/a mandatar/ka moći uzeti u razmatranje prilikom predlaganja saziva vlade.

Međutim, kod ovog pristupa, dosta aspekata ovisi o pisanim i nepisanim pravilima u vezi s formiranjem izvršne vlasti i zanemaruju se drugi elementi ustavnog i političkog sistema u BiH, zbog kojih može doći u pitanje opravdanost ovog rješenja.

Prije svega, to se odnosi na činjenicu da je ovaj pristup kreiran na osnovu modela vestminsterskih demokratija kod kojih ne postoje pisana pravila oko raspodjele političkog uticaja između različitih grupa u društvu. **U Bosni i Hercegovini to nije slučaj, budući da su u ustave u BiH ugrađeni elementi konsocijativne demokratije.** Tako su, naprimjer, u Ustavu BiH utvrđene geografske kvote (najviše dvije trećine svih ministara, mogu biti imenovani sa teritorije Federacije, Ustav BiH, član IV1), te je unutar Zakona o Vijeću ministara BiH (*Službene novine BiH*, broj 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 24/08) utvrđena kvota za konstitutivne narode (u sastavu Vijeća ministara BiH će se osigurati jednaka zastupljenost konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine).

Slična rješenja se mogu naći i u drugim ustavima u zemlji. Zbog toga će i uticaj kvota iz Izbornog zakona BiH biti manji, nego u vestminsterskim demokratijama, budući da one ne podrazumijevaju mehanizme za učesće (drugih) grupa u društvu. U tim sistemima, uticaj koji bi ovakva kvota imala bio bi mnogo veći, jer je broj političkih subjekata manji, odnosno iz manjeg broja političkih partija predlaže se mandatar/ka i saziv vlade.

Kada su u pitanju nepisana pravila, to se prije svega odnosi na broj političkih subjekata koji učestvuju u formiranju vlada, kao i pisana pravila o formiranju vlada, kada je riječ o ravnopravnoj zastupljenosti konstitutivnih naroda i ostalih. Pogledamo li prethodni sastav Parlamentarne skupštine BiH, možemo primijetiti da su 42 zastupnička mjesta bila podijeljena između 11 političkih subjekata.¹² Iz Vijeća ministara BiH (mandatar/ka i devet ministarstava), predloženo je šest političkih partija. Već na osnovu ovih podataka možemo uočiti da je broj zastupnica, koje su

¹² Web stranica Parlamentarne skupštine BiH, https://www.parlament.ba/sadrzaj/poslanici/p/Archive.aspx?langTag=bs-BA&template_id=6&pril=b&m=2 (pristupljeno 1. 4. 2015.)

u ovih šest političkih partija mogli uzeti u razmatranje, manji od ukupnog broja zastupnica koje su bile izabrane u tom ili prethodnom mandatu.

Pored toga, napisano pravilo, odnosno praksa, je da većina članova/nica Vijeća ministara BiH nisu izabrani zastupnici/ce, nego uglavnom osobe koje su obavljale druge funkcije u tijelima izvršne vlasti. Tako je u sazivu Vijeća ministara BiH, koji je potvrđen u martu 2015. godine, imenovana samo jedna osoba koja je izabrani zastupnik na Općim izborima 2014. godine za Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH (Vjekoslav Bevanda).

Stoga je pristup koji je baziran na ovom zakonodavnom rješenju upitan, bar kada je riječ o povećanju broja žena u izvršnoj vlasti. Već i kod pregovora oko novog saziva Vijeća ministara BiH **nakon Općih izbora 2014. godine, dominirale su teme koje se tiču političkog konsenzusa o broju mjesta u izvršnoj vlasti i potrebe osiguravanja zastupljenosti konstitutivnih naroda.**

Iako su u saziv Vijeća ministara BiH imenovane dvije žene (ili 22%),¹³ još jednom je potvrđena teza o procesu regrutiranja osoba za izvršnu vlast, koji je baziran na regrutovanju osoba koje su već obavljale funkcije u izvršnoj vlasti. To potvrđuje i tezu da fokus za postizanje ravnopravne zastupljenosti žena i muškaraca u izvršnoj vlasti, ne može biti (samo) na kvotama u Izbornom zakonu BiH.

2.3. *Moguće rješenje – povećanje potražnje*

Na osnovu prethodne analize, ali i podataka o trenutnoj zastupljenosti žena u izvršnoj vlasti na svim nivoima, može se zaključiti da sistem, koji je baziran isključivo na povećanju ponude stručnih političarki, nije doveo do željenog rezultata. Zbog toga je neophodno razmotriti mogućnost da se djeluje na potražnju za ravnopravnim učešćem žena i muškaraca na mjestima odlučivanja.

Koji su mogući pravci djelovanja? **Najočitiji primjer posebnih mjera za postizanje ciljeva, koji su izraženi u procentima, jesu kvote.** Kvote u kontekstu ravnopravne zastupljenosti, odnose se na one odredbe kojim se definira proporcionalni udjel koji određena grupa treba ostvariti u određenoj oblasti javnog života. Postizanje ravnopravne zastupljenosti određenih grupa putem kvota i dalje je veoma kontroverzno u većini zemalja. Ipak, u oblasti uređenja izbornih sistema u svijetu, veća zastupljenost žena u zakonodavnim tijelima, najčešće se nastoji postići putem kvota. **U Međuparlamentarnoj uniji procjenjuju da u izbornim zakonima više od polovine zemalja svijeta postoji neki oblik kvota. Takav je slučaj i s izbornim zakonom Bosne i Hercegovine.**

U odnosu na odredbe, kojim se utvrđuje određeni cilj i gdje je potreban neki oblik djelovanja da bi se on ostvario, u slučaju kvota potrebno je bezuslovno ispunjenje određenog procenta. Ako analiziramo zakone unutar kojih se definira sastav vlada, može se zaključiti da ni u jednom takvom zakonu nisu definirane posebne

¹³ Predsjedavajući Vijeća ministara BiH, Odluka o imenovanju ministara, zamjenika ministara i zamjenika predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, broj 01-34-3-594-5/15 od 31. 3.2015. godine

mjere za postizanje ravnopravne zastupljenosti žena i muškaraca. Također, može se pretpostaviti da do sada nisu postojali ni drugi oblici uvođenja posebnih mjera, poput definiranja kriterija i praksi za osiguranje ravnopravne zastupljenosti žena i muškaraca u vladama, posebno ako se uzmu u obzir trenutni podaci, koji se odnose na udio žena u vladama.

U pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, kvote putem kojih se osigurava učešće u vlasti određenih grupa, nisu toliko kontroverzne, kao u nekim drugim pravnim sistemima.

Kada se analiziraju odredbe kojim se regulira sastav vlada, vrlo lako se može primijetiti da se upravo reprezentativnost vlada najčešće postiže putem kvota, kada je riječ o **proporcionalnoj zastupljenosti konstitutivnih naroda (i ostalih)**. Tako se, naprimjer, u Zakonu o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, u članu 6 utvrđuje da će se sastavu Vijeća ministara osigurati jednaka zastupljenost konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine. Ovakva ili slična odredba, može se pronaći i u entitetskim, kantonalnim i propisima Brčko distrikta BiH, pa čak i u propisima kojim se regulira sastav rukovodećih imenovanih funkcija na nivou općina i gradova.

3. PRIJEDLOG ZA RJEŠENJE PROBLEMA: REGULACIJA KVOTE ZA MANJE ZASTUPLJENI SPOL U IZVRŠNOJ VLASTI

U kontekstu pravnog normiranja, kvote predstavljaju posebne mjere koje se donose s ciljem otklanjanja neravnopravnosti. Ova vrsta mjera ima uporište u međunarodnom pravu ljudskih prava, a u slučaju Bosne i Hercegovine, one su regulirane i unutar domaćeg zakonodavstva.

Unutar Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, u članu 20, stavu 4, utvrđena je obaveza donošenja posebnih mjera u slučaju da jedan od spolova nije zastupljen u dovoljnoj mjeri. U ovom trenutku, ni jedna vlada nije formirana na način da je imenovano najmanje po 40% ministara oba spola, žene su i dalje podzastupljeni spol u svim vladama u BiH. Isto tako nije jasno da li su u ijednom zakonodavnom tijelu, prilikom imenovanja mandatarar/rke ili potvrđivanja vlada, razmatrali mjere koje bi bile prikladne da se osigura cilj od 40%.

Posebne mjere, u skladu sa članom 8 Zakona, ali i u skladu sa svim međunarodnim mehanizmima ljudskih prava, **uvode se privremeno radi ostvarivanja stvarne (de facto) ravnopravnosti spolova i ne smatraju se diskriminacijom**, a odnose se na sve norme, kriterije ili prakse, koje je moguće objektivno opravdati legitimnim ciljem, a moraju biti proporcionalne, primjerene i nužne.¹⁴ Tako je, naprimjer, u *Zaključnim zapažanjima na kombinovani četvrti i peti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine, Komiteta Ujedinjenih naroda za eliminaciju diskriminacije žena*, preporučeno da Bosna i Hercegovina “uvede procedure da osigura djelotvornu primjenu člana 20 Zakona o ravnopravnosti spolova ... kroz upotrebu privremenih posebnih mjera tamo gdje je to prikladno”.

Iako ih ništa ne sprečava da u bilo kojem zakonodavnom tijelu, na osnovu člana 20 Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, zahtijevaju i potvrde vladu koja ima najmanje po 40% ministara oba spola, ne postoji ni obaveza da se ovaj član direktno primjenjuje. Na osnovu prethodne analize člana 20, a posebno stava 4, jasno je da je ovo odredba kojom se utvrđuje cilj, a ne kvota, ali i odredba kojom se utvrđuje obaveza da se poduzmu posebne mjere u skladu sa članom 8.

Stoga bi i zagovaranje za donošenje posebnih mjera u skladu sa članom 20 trebalo biti usmjereno na zakonodavna tijela kao ključne donosioce odluka u ovom slučaju. Po svojoj sadržini, kvote mogu biti utvrđene u aktima političkih partija ili u pravnim aktima, te obavezne ili dobrovoljne, sa sankcijama ili bez.

Budući da u pravnom sistemu BiH dominiraju kvote (za konstitutivne grupe i ostale), koje su utvrđene u pravnim aktima, a koje su obavezne i podrazumijevaju sankcije u smislu zakonitosti i ustavnosti, kao najoptimalnije rješenje nameće se

¹⁴ Komitet za ukidanje diskriminacije žena, Zaključna zapažanja na kombinovani četvrti i peti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine, CEDAW /C/BIH/CO/4-5 <dostupna na: http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/02/CEDAW_4-5.pdf>

normiranje kvote, uz one odredbe kojim su definirane kvote za konstitutivne narode. Takva intencija je, izgleda, postojala i kod onih zakonodavnih tijela, gdje su do sada donošene odluke o ravnopravnoj zastupljenosti žena i muškaraca.

Stoga se legitimnim mogu smatrati zahtjevi za reguliranje i postizanje ravnopravne zastupljenosti žena i muškaraca u sastavu vlada kroz utvrđivanje kvota. Na ovaj način bi se, sasvim sigurno, osiguralo postizanje cilja iz člana 20 Zakona, ali i drugih međunarodnih dokumenata, kojim se utvrđuju ciljevi u ovoj oblasti.

Tako, naprimjer, **kvota, kao posebna mjera za postizanje cilja iz člana 20 Zakona, donesena je u slučaju imenovanja kolegija domova Parlamentarne skupštine BiH.** Iako se ova kvota odnosi na sastav kolegija u zakonodavnom tijelu, može se smatrati dobrim primjerom za buduća rješenja kod imenovanja vlada, budući da se kolegij imenuje, baš kao i vlada, od strane zakonodavnog tijela. Izmjenama poslovnika o radu oba doma,¹⁵ utvrđeno je da će se u sastavu Kolegija Doma nastojati osigurati zastupljenost oba spola. Iako je jasno da se ovdje radi o fleksibilnoj kvoti, djelomični uspjeh je već mjerljiv, budući da je u sastavu prvog kolegija Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH imenovana zastupnica. Istovremeno, u sastav Kolegija Doma naroda nije imenovana ni jedna žena, iako su stranke koje čine poziciju imale dvije delegatkinje u svojim redovima.

Sličan primjer je kod odredbi **Izbornog zakona, kojim se definira sastav izbornih komisija, barem kada je riječ o imenovanju tijela sa više članova.**

U članovima 2.2 i 2.14, utvrđeno je da sastav izborne komisije, u pravilu, treba odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova, a potvrđen je i prag od 40%. Nadzor nad ispunjavanjem ove obaveze kod imenovanja komisija na nižim nivoima vlasti, treba vršiti Centralna izborna komisija koja ima obavezu da poništi izbor članova komisije, u kojem nije ispunjen ovaj uslov.

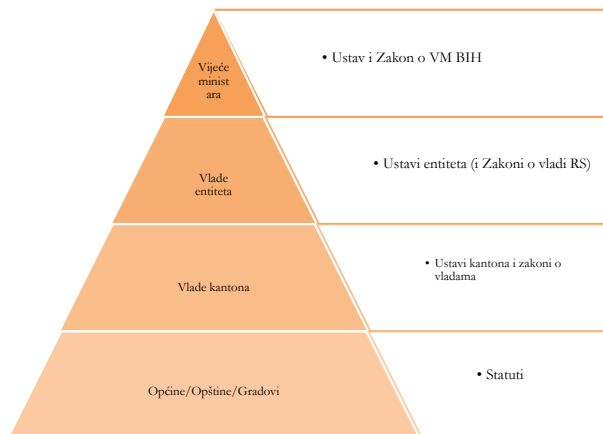

Figura br. 2: Nivo vlasti i dokumenti kojim se uređuju kvote za konstitutivne narode u izvršnoj vlasti

¹⁵ Član 19, stav (2), Poslovnika Predstavničkog Doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH broj 79/14) i član 17, stav (2), Poslovnika Doma Naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, broj 58/14)

Ovakav pristup se čini kao ispravan, s tim da bi optimalno rješenje uključivalo definiranje obavezujuće kvote u vezi s članom 20 Zakona.

Ako se analizira postojeći pristup za reguliranje zastupljenosti konstitutivnih naroda u izvršnoj vlasti, može se uočiti neujednačenost na različitim nivoima. Pregled pravnih propisa putem kojih se utvrđuje kvota za konstitutivne narode, nalazi se u prilogu. (Prilog br.1). Ovakvim asimetričnim rješenjima kreira se nepovoljan pravni okvir za bilo koju vrstu intervencije, jer se onemogućuje primjena jednakog pristupa na svakom nivou vlasti. U skladu s navedenim, neophodno je formulisati kvote tako da odredba, kojom se utvrđuje, bude usaglašena s tekstom odgovarajućeg propisa. U nastavku ćemo definirati moguće formulacije u različitim propisima na različitim nivoima.

3.1. Vijeće ministara BiH

Na nivou BiH, kvota je djelomično utvrđena u Ustavu BiH, a detaljnije je razrađena u Zakonu o Vijeću ministara BiH. Ovim odredbama su utvrđene dvije vrste kvota: geografske i etničke. Geografska je izražena numerički i određiva je iz samog teksta ustava (2/3 ministara sa teritorije FBiH i 1/3 sa teritorije RS), dok je etnička kvota određiva u odnosu na sastav naroda Bosne i Hercegovine (popis iz 1991. godine, dok se ne provede Aneks 7, Odluka Ustavnog suda U 5/98).

Odgovarajuća intervencija, u smislu reguliranja kvote za manje zastupljeni spol je potrebna u članu 6 Zakona o Vijeću ministara BiH, gdje je neophodno dodati novi stav koji bi glasio:

„Ukupni sastav Vijeća ministara će u toku cijelog mandata odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravnom zastupljenosti oba spola, smatrat će se sastav Vijeća ministara BiH u koji je imenovano najmanje 40% oba spola“.

Radi dosljedne primjene ove kvote neophodno je utvrditi i obavezu Parlamentarne skupštine BiH, u slučaju da prijedlog sastava Vlade nije dostavljen u skladu sa ovom odredbom. Stoga se predlaže i definiranje dodatnog stava u istom članu koji bi glasio:

„Parlamentarna skupština BiH će odbiti da potvrdi sastav Vijeća ministara BiH, koji ne održava ravnopravnu zastupljenost spolova“.

U prelaznim i završnim odredbama, neophodno je utvrditi da će se ova odredba primjenjivati prilikom donošenja prve naredne odluke, odnosno potvrđivanja prvog narednog saziva Vijeća ministara BiH, nakon stupanja na snagu izmjena i dopuna, u kojima se ova kvota uvodi.

Na ovaj način se utvrđuje kvota koja je povezana s procentom od 40%, čime se direktno doprinosi provođenju člana 20 Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

3.2. Vlada Federacije BiH

U Ustavu Federacije BiH, utvrđena je kvota za konstitutivne narode. U Zakonu o Vladi FBiH¹⁶ nije definirana odredba o kvoti. Zbog toga je reguliranje kvote za manje zastupljeni spol u FBiH posebno problematično, budući da ako bi se pratilo postojeće rješenje, bilo bi potrebno mijenjati Ustav FBiH. Međutim, zagovaranje za kvotu za manje zastupljeni spol, nužno ne mora da prati postojeće rješenje. Zbog toga i za sastav Vlade FBiH, rješenje može biti definiranje kvote u Zakonu o Vladi FBiH na sljedeći način:

„Ukupni sastav Vlade FBiH će u toku cijelog mandata odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravnom zastupljenosti oba spola, smatrat će se sastav Vlade FBiH u koji je imenovano najmanje 40% oba spola“.

Radi dosljedne primjene ove kvote, neophodno je utvrditi i obavezu Parlamenta FBiH, u slučaju da prijedlog sastava Vlade nije dostavljen u skladu sa ovom odredbom. Stoga se predlaže i definiranje dodatnog stava u istom članu, koji bi glasio:

„Parlament FBiH će odbiti da potvrdi sastav Vlade FBiH, koji ne održava ravnopravnu zastupljenost spolova“.

Na sličan način, u prelaznim i završnim odredbama trebala bi se odrediti primjena ove odredbe za sve buduće sastave Vlade FBiH.

Iako ne postoji odgovarajući član u Zakonu o Vladi FBiH, optimalno rješenje moglo bi biti dodavanje stava u članu 6, u kojem se regulira broj ministara.

3.3. Vlada Republike Srpske

Ustav RS sadrži rješenje simetrično rješenju iz Ustava FBiH. Međutim, u Zakonu o Vladi Republike Srpske (*Službeni glasnik RS*, broj 55/2005, 71/2005), dio rješenja iz Ustava RS u vezi s različitom pripadnošću konstitutivnim narodima predsjednika i potpredsjednika Vlade, definiran je u članu 6.

Stoga je optimalno dodati novi stav u članu 6, koji bi glasio:

„Ukupni sastav Vlade RS će u toku cijelog mandata odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravnom zastupljenosti oba spola, smatrat će se sastav Vlade RS u koji je imenovano najmanje 40% oba spola“.

Radi dosljedne primjene ove kvote, neophodno je utvrditi i obavezu Narodne skupštine RS, u slučaju da prijedlog sastava Vlade nije dostavljen u skladu sa ovom odredbom. Stoga se predlaže i definiranje dodatnog stava u istom članu, koji bi glasio:

„Narodna skupština će odbiti da potvrdi sastav Vlade RS, koji ne održava ravnopravnu zastupljenost spolova“.

Slično, u prelaznim i završnim odredbama trebala bi biti određena primjena ove odredbe za sve buduće sastave Vlade RS.

¹⁶ Zakon o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06)

3.4. Vlade kantona

Odredbe, kojim se uređuju kvote za konstitutivne narode u vladama kantona, u pravilu se nalaze i u kantonalnim ustavima i u zakonima o vladama kantona. Međutim, u Zakonu o Vladi Hercegovačko-neretvanskog kantona (*Službene novine HNK*, broj 3/01) i Zakonu o Vladi Posavskog kantona (*Narodne novine Županije Posavske*, broj: 1/96, 4/96, 8/00 i 2/07), nije utvrđena odredba o kvoti za konstitutivne narode. Ipak, to ne mora da bude ograničenje za definiranje kvote za manje zastupljeni spol, slično rješenju predloženom za Vladu FBiH.

Slično rješenje kao za Vijeće ministara BiH i vlade entiteta, predlaže se i za zakone o vladama kantona:

„Ukupni sastav Vlade će u toku cijelog mandata odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravnom zastupljenosti oba spola, smatrat će se sastav Vlade u koji je imenovano najmanje 40% oba spola“.

Radi dosljedne primjene ove kvote, neophodno je utvrditi i obavezu skupština kantona u slučaju da prijedlog sastava Vlade nije dostavljen u skladu sa ovom odredbom. Stoga se predlaže i definiranje dodatnog stava u istom članu koji bi glasilo:

„Skupština kantona će odbiti da potvrdi sastav Vlade, koji ne održava ravnopravnu zastupljenost spolova“.

3.5. Jedinice lokalne samouprave

Ustavne odredbe o zastupljenosti konstitutivnih naroda, mogu se pronaći i u propisima, kojim se regulira sastav jedinica lokalne samouprave (Brčko distrikt, gradovi, općine u FBiH i Republici Srpskoj).

Odredbe, koje sadrže kvote, u pravilu se odnose na ključne funkcije, koje se imenuju na lokalnom nivou. Budući da se načelnici/ce i gradonačelnici/ce biraju direktno, odredbama koje se odnose na zastupljenost konstitutivnih naroda, uređuje se imenovanje zamjenika/ice načelnika/ice i gradonačelnika/ice, te predsjedavajućeg/e vijeća/skupština.

U pravilu ove tri funkcije ne obavljaju osobe, koje pripadaju istom konstitutivnom narodu. Ove odredbe su ugrađene u statute jedinica lokalne samouprave, a u Republici Srpskoj i u Zakon o lokalnoj samoupravi.

3.5.1. Lokalna samouprava u Federaciji BiH

Zanimljivo je kako je u određenom broju općina u FBiH, koje su obuhvaćene ovom analizom, već utvrđena fleksibilna kvota za ravnopravnu zastupljenost spolova. Tako je, naprimjer, u *Statutu Općine Zenica*, u članu 26, stavu 4, utvrđeno:

„Prilikom predlaganja izbora predsjedavajućeg, zamjenika predsjedavajućeg Vijeća i tri člana Radnog predsjedništva Vijeća osigurat će se u najvećoj mogućoj

mjeri ravnopravna zastupljenost konstitutivnih naroda i ostalih, te ravnopravnost spolova“.¹⁷

Slična odredba se može naći i u *Statutu Općine Zavidovići*. Ove odredbe se mogu smatrati fleksibilnim kvotama, odnosno kvotama kojim se ne utvrđuje sankcija.

Zbog toga bi zagovaranje za uvođenje kvote i u statute općina i gradova u FBiH, trebalo ići u pravcu reguliranja kvote za ravnopravnost spolova na sljedeći način:

„Gradonačelnik/načelnik, predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg ne mogu biti osobe istog spola“.

3.5.2. Lokalna samouprava u Republici Srpskoj

Optimalno rješenje za područje Republike Srpske, stoga bi bilo dodavanje novog stava u član 3 Zakona o lokalnoj samoupravi RS (*Službeni glasnik RS*, br. 101/04, 42/05, 118/05 i 98/13), koji bi glasio:

„Prilikom imenovanja zamjenika načelnika jedinice lokalne samouprave, predsjednika skupštine i potpredsjednika skupštine jedinice lokalne samouprave, osigurat će se ravnopravna zastupljenost oba spola. Ravnopravna zastupljenost oba spola postojat će u slučaju kada bar na jednu od funkcija bude imenovana osoba spola, koji je manje zastupljen“.

U statutima jedinica lokalne samouprave u Republici Srpskoj, u članovima u kojima se utvrđuje kvota za konstitutivne narode, neophodno je dodati stav koji bi glasio:

„Gradonačelnik/načelnik, predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg ne mogu biti osobe istog spola.“

3.5.3. Brčko distrikt

Slično kao i kod jedinica lokalne samouprave u FBiH i Republici Srpskoj i u *Statutu Brčko distrikta*,¹⁸ predviđena je kvota za konstitutivne narode u članu 47.

Stoga je u članu 47, neophodno dodati stav koji bi glasio:

„Gradonačelnik, zamjenik gradonačelnika i glavni koordinator ne mogu biti osobe istog spola.“

¹⁷ Statut Općine Zenica, član 26, stav 4.

¹⁸ U skladu sa Amandmanom I na Ustav BiH, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine (...) jedinica je lokalne samouprave s vlastitim institucijama, zakonima i propisima i s ovlaštenjima i statusom.

4. UMJESTO ZAKLJUČKA

Ni u jednom zakonodavnom tijelu, do sada nisu razmatrani uzroci podzastupljenosti žena u izvršnoj vlasti, niti je razmatrana mogućnost donošenja posebnih mjera iz člana 8 Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini s ciljem ostvarivanja ravnopravne zastupljenosti žena i muškaraca. Istovremeno, ni jedna od 14 vlada do sada nije kreirana na način da se zadovolji uslov od 40%, u skladu s članom 20 Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Kako nema pomaka može se očekivati da će se, kao i u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, gdje se ravnopravnost grupa uglavnom postiže uvođenjem kvota, slično rješenje primijeniti i u slučaju učešća žena u vladama.

U ovoj analizi, ukazuje se na to koji je mogući pristup pri regulaciji ovog problema kroz pravne propise, putem kojih se uređuju pravila formiranja vlada. Ponudeni su i prijedlozi formulacija odredbi, u kojima bi se uvela kvota za oba spola. Očekuje se da će novoformirane vlade i zakonodavna tijela osigurati uvođenje ove posebne mjere u navedene dokumente.

Literatura i korišteni izvori

- Dahlerup, D. Using Quota's to Increase Women's Political Representation, u: Karam, A. (ur) (2002) Women in Parliaments: Beyond Numbers, Stockholm: International IDEA.
- International IDEA, Inter-Parlamentarna unija i Univerzitet u Štokholmu, Globalna baza kvota za žene dostupno na: <http://www.quotaproject.org/aboutQuotas.cfm>
- Kadribašić, A. (2014) *Kritička analiza nivoa suštinske zastupljenosti žena postignutog kvotama*, Sarajevo: Fond otvoreno društvo Bosne i Hercegovine.
- Komitet za ukidanje diskriminacije žena, Zaključna zapažanja na kombinovani četvrti i peti periodični izvještaj Bosne i Hercegovine, CEDAW /C/BIH/CO/4-5
- Pekinška deklaracija i Platforma za akciju, Četvrta svjetska konferencija o ženama Poslovnik Doma Naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 58/14)
- Poslovnik Predstavničkog Doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 79/14)
- Predsjedavajući Vijeća ministara BiH, Odluka o imenovanju ministara, zamjenika ministara i zamjenika predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, broj 01-34-3-594-5/15 od 31.03.2015. godine
- Preporuka REC(2003)3 Odbora ministara državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju
- Statut Brčko distrikta
- Statut Općine Zenica
- Ustav BiH
- Ustav Bosne i Hercegovine
- Ustav Federacije Bosne i Hercegovine
- Ustav Republike Srpske
- Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Godišnji izvještaj za 2013. godinu
- Zakon o lokalnoj samoupravi RS („Službeni glasnik RS“, br. 101/04, 42/05, 118/05 i 98/13)
- Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" br. 32/10)
- Zakon o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06)
- Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08)
- Žene i muškarci u Bosni i Hercegovini, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2013

Prilozi

Prilog br. 1: Pregled odredbi putem kojih se utvrđuje kvota za konstitutivne narode s predloženim intervencijama

Dokument	Pregled odredbi putem kojih se utvrđuje kvota za konstitutivne narode	Član/stav koji se dodaje
Ustav BiH	<p>Član IV4.b) b) Najviše dvije trećine svih ministara mogu biti imenovani s teritorije Federacije. Predsjedavajući će, također, imenovati zamjenike ministara (koji neće biti iz istog konstitutivnog naroda kao i njihovi ministri), koji će preuzeti dužnost nakon odobrenja Predstavničkog doma.</p> <p>Član IX3. 3. Funkcioneri imenovani na položaje u institucijama Bosne i Hercegovine, u pravilu, odražavaju sastav naroda Bosne i Hercegovine</p>	Nije primjenljivo
Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine	<p>Član 6 Ukupni sastav Vijeća ministara će u toku cijelog mandata biti u potpunosti u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, naročito njegovim čl. V4(b) i IX3, te će se u skladu s tim u sastavu Vijeća ministara osigurati jednaka zastupljenost konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine. Predsjedavajući Vijeća ministara i zamjenici predsjedavajućih su iz različitih naroda. U sastav Vijeća ministara ili na dužnosti generalnog sekretara Vijeća ministara iz člana 24 ovog zakona mora se osigurati najmanje jedno mjesto za pripadnike ostalih.</p>	<p>U članu 6 dodaju se novi stavovi koji bi glasili: „Ukupni sastav Vijeća ministara će u toku cijelog mandata odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravnom zastupljenosti oba spola, smatrat će se sastav Vijeća ministara BiH u koji je imenovano najmanje 40% oba spola. Parlamentarna skupština BiH će odbiti da potvrdi sastav Vijeća ministara BiH, koji ne održava ravnopravnu zastupljenost spolova.“</p>
Ustav Federacije Bosne i Hercegovine Uključeni amandmani I-CIX	<p>Član 4 Minimalna zastupljenost u Vladi Federacije Bosne i Hercegovine u prijelaznom periodu do potpune provedbe Aneksa 7(1) Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (premijer/predsjednik Vlade i šesnaest ministara) sastoji se od osam ministara iz reda bošnjačkog, pet ministara iz reda hrvatskog i tri ministra iz reda srpskog naroda. Jednog ministra iz reda ostalih može imenovati premijer/predsjednik Vlade iz kvote najbrojnijeg konstitutivnog naroda. Vlada ima i premijera/predsjednika Vlade koji ima dva zamjenika, iz različitih konstitutivnih naroda, koji se biraju iz reda ministara. (2) Nakon potpune provedbe Aneksa 7, najmanje 15% članova Vlade mora biti iz jednog konstitutivnog naroda. Najmanje 35% članova Vlade mora biti iz dva konstitutivna naroda. Jedan član Vlade mora biti iz reda ostalih.35)</p>	Nije primjenljivo
Zakon o Vladi FBiH		<p>U članu 6 dodaju se novi stavovi koji bi glasili: „Ukupni sastav Vlade FBiH će u toku cijelog mandata odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravnom zastupljenosti oba spola, smatrat će se sastav Vlade FBiH u koji je imenovano najmanje 40% oba spola. Parlament FBiH će odbiti da potvrdi sastav Vlade FBiH, koji ne održava ravnopravnu zastupljenost spolova.“</p>

Zakoni o vladama kantona		U odgovarajućem članu dodati sljedeće: „Ukupni sastav Vlade će u toku cijelog mandata odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravnom zastupljenosti oba spola, smatrat će se sastav Vlade u koji je imenovano najmanje 40% oba spola. Skupština kantona će odbiti da potvrdi sastav Vlade, koji ne održava ravnopravnu zastupljenost spolova.“
Ustav RS	Konstitutivni narodi i grupa Ostalih će biti proporcionalno zastupljeni u javnim institucijama u Republici Srpskoj.	Nije primjenljivo
Zakon o Vladi Republike Srpske	Član 6(1) Vladu čine predsjednik, dva potpredsjednika i ministri (u daljem tekstu: članovi Vlade), s tim da predsjednik i potpredsjednici ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda.	U članu 6 dodaju se novi stavovi koji bi glasili: Ukupni sastav Vlade RS će u toku cijelog mandata odražavati ravnopravnu zastupljenost spolova. Ravnopravnom zastupljenosti oba spola, smatrat će se sastav Vlade RS u koji je imenovano najmanje 40% oba spola. Narodna skupština će odbiti da potvrdi sastav Vlade RS, koji ne održava ravnopravnu zastupljenost spolova.“
Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske	Član 3 Na osnovu rezultata na posljednjem popisu stanovništva, jedinice lokalne samouprave obezbjeđuju, u skladu sa ovim zakonom, proporcionalnu zastupljenost konstitutivnih naroda i grupa Ostalih u organima jedinice lokalne samouprave, uključujući funkcionere jedinica lokalne samouprave koji se ne biraju direktno: zamjenika načelnika jedinice lokalne samouprave, predsjednika skupštine i potpredsjednika skupštine jedinice lokalne samouprave. Predsjednik skupštine jedinice lokalne samouprave i načelnik jedinice lokalne samouprave ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda i grupa Ostalih, osim ako jedan konstitutivni narod ima natpolovičnu većinu prema posljednjem popisu stanovništva. Statutom i propisima jedinice lokalne samouprave, uključujući i propise koji se odnose na organizaciju administrativne službe jedinice lokalne samouprave i zapošljavanje u administrativnoj službi, utvrđuju se konkretni načini obezbjeđenja proporcionalne zastupljenosti.	U članu 3 dodaje se novi stav koji bi glasio: „Prilikom imenovanja zamjenika načelnika jedinice lokalne samouprave, predsjednika skupštine i potpredsjednika skupštine jedinice lokalne samouprave, osigurat će se ravnopravna zastupljenost oba spola. Ravnopravna zastupljenost oba spola postojat će u slučaju kada bar na jednu od funkcija bude imenovana osoba spola, koji je manje zastupljen.“
Statuti općina i gradova u RS		„Gradonačelnik/načelnik, predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg ne mogu biti osobe istog spola.“
Statuti općina i gradova u FBiH		„Gradonačelnik/načelnik, predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg ne mogu biti osobe istog spola.“
Statut Brčko Distrikta	Član 47 Zamjenik gradonačelnika, glavni koordinator i šefovi odjeljenja (1) Zamjenika gradonačelnika, glavnog koordinatora Vlade i šefove odjeljenja bira ili smjenjuje gradonačelnik na osnovu profesionalnih kriterija i oni odražavaju sastav stanovništva.	U članu 47 dodaje se novi stav koji bi glasio: „Gradonačelnik, zamjenik gradonačelnika i glavni koordinator ne mogu biti osobe istog spola.“

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

